

УДК 159.9.075:316.628.2

ІРИНА ЩЕРБАКОВА, МАРІЯ ПАНТЮХ

м. Суми

ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДОСЯГНЕНЬ ЯК ПРЕДИКТОРА УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

У статті на основі попередньо проведених авторами теоретичних розвідок (Щербакова І. М., Пантюх М. Ю, 2017) висвітлено результати емпіричного дослідження мотивації досягнень як предиктора успішності навчання студентів. Мотивацію досягнень як предиктор успішності навчальної діяльності досліджено на основі вивчення мотивації до досягнення успіху (спонукає особистість виконувати дії, що забезпечують досягнення успіху) та мотивації до уникнення невдач (уникання дій, що можуть привести до невдачі). Показана кореляція між ростом мотивації досягнень (оптимальною силою мотивації) і успішністю навчальної діяльності студентів. Акцентована увага на необхідності і важливості подальших наукових розвідок у напрямку з'ясування сили мотивації і динаміки зміни мотивації під час навчання студентів у ВНЗі.

Ключові слова: мотив, предиктор, мотивація досягнень, уникнення невдач, успішність.

Сучасний ринок праці орієнтується на висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців здатних до продуктивної праці. Важливим моментом в роботі кадрових агенцій є орієнтація на пошук і залучення молодих спеціалістів, які прагнуть до досягнення поставленої мети, можуть швидко і якісно вирішувати професійні задачі. Потенційні суб'єкти праці мотивовані на досягнення успіху є більш конкурентоспроможними. Професійне спрямування орієнтоване на досягнення успіху можливе в будь-якому виді діяльності лише за наявності у суб'єкта діяльності достатнього рівня мотивації досягнень при загальній орієнтації на успіх. Саме тому, дослідження впливу мотивації досягнень як предиктора успішного виконання будь-якої діяльності набуває все більшої актуальності, зокрема на стадії здобуття майбутніми суб'єктами праці професійно важливих знань, вмінь і навичок під час навчання в ВНЗі.

Аналізуючи результати проведеного попередньо теоретико-методологічного аналізу досліджуваної проблеми, який було зроблено на основі вивчення творчих доробків вітчизняних і зарубіжних дослідників зазначимо, що мотивація досягнень і успішність навчання студентів досліджені на достатньому рівні. Переважна більшість науковців схиляється до думки, що незалежно від того чи є мотивація досягнення зовнішньою або внутрішньою, її сутність визначається потребою індивіда досягти успіху в певному виді діяль-

ності. Саме тому, ми визначили мотивацію досягнень як предиктор успішності навчальної діяльності [3].

Метою статті є аналіз результатів емпіричного дослідження феномену мотивації досягнень як предиктора успішності навчання студентів.

Виходячи з того, що успішність діяльності пов'язана з інтелектуальною, мотиваційною та емоційно-вольовою сферою особистості, успішність навчання визначається ступенем співпадіння реальних і запланованих результатів навчальної діяльності і включає об'єктивну складову (наявні результати) та суб'єктивну (самооцінку власної успішності). Психологічними критеріями визначення успішності навчання є: позитивна мотивація до навчання, позитивне ставлення до навчального закладу, збереження пізнавального інтересу; соціальна адаптованість; позитивні стосунки в академічній групі; гарне фізичне та психічне здоров'я; адекватно-позитивна самооцінка. Отже, академічна успішність постає як сукупність результативності навчальної діяльності, ефективності способів досягнення цілей та суб'єктивної задоволеності процесом і результатами навчання. Оцінювати рівень успішності навчання можна за допомогою психологічних критеріїв і навчальної документації. Вирішальним чинником успішності навчання є мотивація досягнень, як різновид мотивації діяльності, який тісно пов'язаний з потребою в досягненні успіхів

чи уникненні невдач, прагненням до досягнення успіху в різних сферах діяльності.

Погоджуючись із думкою С. Д. Смірнова [2] зазначимо, що на успішне навчання у ВНЗі впливають: тип конституції тіла студента, особливості темпераменту, загальний інтелектуальний розвиток, соціальний інтелект, спеціальні здібності, креативність, учбова мотивація, рівень самооцінки, вольові якості, акцентуації характеру, володіння навичками самоорганізації, планування і контроль власної діяльності. При цьому, як зауважує Є. Воробйова, у осіб з високим рівнем інтелекту прослідковується високий рівень мотивації досягнень. При низькому – нижчий. Якщо інтелект високий, то людина прагне досягати успіху, що спонукає до формування мотивації досягнень. Чим вона вище, тим більшими будуть досягнення. У особистостей з низьким рівнем інтелекту покращення інтелектуальної продуктивності прослідковується завдяки актуалізації спрямованості на уникнення невдач [1].

Мотивація досягнень визначається через аналіз двох мотивів: до досягнення успіху (спонукає до виконання дій, що забезпечують досягнення успіху) та до уникнення невдач (уникання тих дій, що можуть привести до невдачі). Як предиктор успішного навчання мотивація досягнення опосередкована задоволенням від навчальної діяльності, значимістю результатів навчальної діяльності, мотивуючою силою заохочень і винагород за навчальну діяльність, характером впливів на суб'єктів навчальної діяльності.

Емпіричне дослідження мотивації досягнення як предиктора успішності навчання студентів проводилося на базі Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (далі – СумДПУ) та Львівської національної академії мистецтв (далі – ЛНАМ). У дослідженні взяли участь 62 респонденти, студенти денної форми навчання 2 та 3 курсів, а саме: СумДПУ – 30 студентів «Інституту культури та мистецтв»; ЛНАМ – 32 студенти факультетів «Образотворчого мистецтва і реставрації», «Декоративно-прикладного мистецтва», «Дизайну». Загальна вибірка становить 62 особи, із них 51 жіночої та 11 чоловічої статі. Середній вік рес-

пондентів – 20 років.

Емпіричне дослідження проведено за допомогою методики діагностики особистості на мотивацію до уникнення невдач Т. Елерса, методики діагностики особистості на мотивацію до досягнення успіху Т. Елерса, методики вивчення мотивації навчання у ВНЗ Т. Ільїної, опитувальника потреби в досягненні «ПД» Ю. М. Орлова, авторської анкети «Що впливає на успішність навчання студента?».

За основний критерій оцінки успішності була обрана середня кількість балів (за п'ятибальною шкалою) за останні 2 навчальні семестри. Показники рівня успішності студентів представлені у табл. 1.

Таблиця 1 – Показники рівня успішності

Рівень успішності	Отримані показники					
	СумДПУ (N = 30)		ЛНАМ (N = 32)		Загальні показники (N = 62)	
	абс.	у %	абс.	у %	абс.	у %
Високий (4,5–5 балів)	1	3	8	25	9	14
Середній (3,5–4,5 бали)	23	76	16	50	39	62
Низький (менше 3,5 балів)	6	21	8	25	14	24

З'ясовано, що більшість студентів мають середній рівень успішності: СумДПУ – 76%, студенти ЛНАМ – 50%. Високий рівень успішності переважає в студентів ЛНАМ, в той час як середній рівень успішності більший в студентів СумДПУ. Рівень мотивації респондентів до успіху визначено за методикою діагностики особистості на мотивацію до успіху Т. Елерса (табл. 2).

Встановлено, що переважна більшість респондентів має високий рівень мотивації досягнень (75%), що на нашу думку свідчить про прагнення студентів до досягнень в

Таблиця 2 – Показники рівня мотивації до успіху

Рівень мотивації до успіху	Отримані показники					
	СумДПУ (N = 30)		ЛНАМ (N = 32)		Загальні показники (N = 62)	
	абс.	у %	абс.	у %	абс.	у %
Високий	24	80	23	71	47	75
Середній	6	20	8	25	14	19
Низький	0	0	1	4	1	6

навчальній діяльності та особистісного розвитку. Середній рівень мають 19% студентів, низький – 6%.

З'ясовано, що більшість студентів СумДПУ (80%) мають високий рівень мотивації до успіху. 20% студентів показали середній рівень мотивації до успіху. Жоден студент не показав низького рівня. В більшості студентів ЛНАМ (71%) наявний високий рівень мотивації досягнень. 25% мають середній рівень та 4% низький. Відтак, майже ідентичні показники респондентів СумДПУ і ЛНАМ свідчать, що студенти спрямовані на досягнення поставленої мети та прагнуть її досягнення всіма доступними засобами. Серед студентів СумДПУ і ЛНАМ переважає високий рівень мотивації до успіху. Низький рівень мотивації до успіху виражений слабо, або не виражений взагалі. Кореляційний аналіз Пірсона довів наявність зв'язку слабкої сили між показниками успішності та показниками рівня мотивації до успіху ($r = 0,084, \rho \leq 0,05$).

Визначено, що студенти СумДПУ з високим рівнем навчальної успішності мають високий рівень мотивації до успіху. Студенти із середнім рівнем успішності (78%) мають високий рівень мотивації до успіху. Лише 22% студентів мають середній рівень мотивації до успіху. Значна кількість студентів СумДПУ з низьким рівнем успішності має високий рівень мотивації до успіху (83%). 17% – середній рівень мотивації. Низький рівень відсутній.

Переважає більшість студентів ЛНАМ з високим рівнем успішності має високий рівень мотивації до успіху (90%). 10% – середній рівень мотивації. Студенти з середнім рівнем успішності, як і студенти з низьким рівнем переважно мають високий рівень мотивації до успіху (68% та 62% відповідно). Трохи менша кількість студентів ЛНАМ (32% та 12%) має середній рівень мотивації до успіху. Низький рівень мотивації до успіху мають студенти з низьким рівнем успішності. Отже, у студентів СумДПУ і ЛНАМ переважає високий рівень мотивації до успіху. Низький або взагалі не представлений, або виявився лише в студентів з низьким рівнем успішності.

Показники рівня мотивації до уникнення невдач визначені за методикою діагностики особистості до уникнення невдач Т. Елерса

(табл. 3) дозволяють стверджувати, що в переважній більшості респонденти мають середній рівень мотивації до уникнення невдач – 42%, показники низького та дуже високого рівня розподілилися по 18%. Високий рівень показали 22% студентів. При цьому, серед респондентів СумДПУ дуже високий рівень мотивації до уникнення невдач виявили 23% студентів, високий – 26%, середній – 46%, низький рівень мотивації до уникнення невдач – 5%.

Таблиця 3 – Показники рівня мотивації до уникнення невдач

Рівень мотивації до уникнення невдач	Отримані показники					
	СумДПУ (N = 30)		ЛНАМ (N = 32)		Загальні показники (N = 62)	
	абс.	у %	абс.	у %	абс.	у %
Дуже високий	7	23	4	12	11	18
Високий	8	26	6	18	14	22
Середній	14	46	12	37	26	42
Низький	1	5	10	33	11	18

Середній рівень мотивації до уникнення невдач мають 37% студентів ЛНАМ, низький рівень – 33%, дуже високий рівень – 12%, просто високий – 18%. Яскраво прослідковується суттєва різниця між показниками низького рівня мотивації до уникнення невдач серед студентів СумДПУ і ЛНАМ. Так, ми з'ясували, що низький рівень мотивації до уникнення невдач мають 5% респондентів СумДПУ і 33% студентів ЛНАМ. Можна припустити, що студенти ЛНАМ менше бояться невдач та віддають перевагу ризику при виборі мети та засобів її досягнення. Натомість студенти СумДПУ намагаються уникати невдач та ухиляються від ризику. Кореляційний аналіз Пірсона довів наявність зв'язку слабкої сили між успішністю навчання та показниками рівня мотивації до уникнення невдач ($r = 0,175, \rho \leq 0,05$).

Порівняльний аналіз показників успішності та мотивації до уникнення невдач довів, що студенти СумДПУ з високим рівнем успішності мають середню мотивацію до уникнення невдач; із середнім рівнем успішності – переважно середній рівень мотивації до уникнення невдач (56%). Високий рівень мають 21%, дуже високий – 17% та низький – 6%

респондентів. Студенти СумДПУ з низьким рівнем успішності мають середній та дуже високий рівень мотивації до уникнення невдач (по 50%). Тобто переважна більшість студентів СумДПУ не йде на ризик та уникає ситуацій, які можуть привести до невдачі. Показники студентів ЛНАМ суттєво відрізняються. Студенти ЛНАМ з високим рівнем успішності мають переважно середній рівень мотивації до уникнення невдач (63%). 25% – високий та 12% – дуже високий рівень мотивації до уникнення невдач. Студенти ЛНАМ із середнім рівнем успішності в більшості мають низький рівень мотивації до уникнення невдач (58%). По 12% студентів мають середній та дуже високий, 18% – високий рівень мотивації. Студенти з низьким рівнем успішності мають середній рівень мотивації (50%). 26% – низький, і по 12% – високий та дуже високий. Спостерігається наступна розбіжність в показниках: в студентів СумДПУ та ЛНАМА з високим рівнем успішності переважає середня мотивація до уникнення невдач та відсутня низька. Визначено, що у студентів СумДПУ з середньою успішністю переважає середній рівень мотивації, в той час як в респондентів ЛНАМ – низький. Це свідчить про більше прагнення студентів ЛНАМ до ризику та створення ситуацій успіху. У студентів СумДПУ з низьким рівнем успішності спостерігається середній рівень мотивації та дуже високий. Це говорить про зв'язок успішності і прагнення до здобуття успіху в навчанні. Ми спостерігаємо тенденцію зниження другого показника, у разі коли перший показник низький другий автоматично знижується. З'ясовано, що студенти ЛНАМ мають обернену тенденцію, респонденти з низьким рівнем успішності переважно мають низький та середній рівень мотивації (успішність не залежить від внутрішнього прагнення до уникнення невдач чи досягнення успіху).

Вагомим аспектом нашого дослідження стало визначення рівня мотивації досягнення за допомогою опитувальника потреб в досягненні цілі Ю. М. Орлової (табл. 4).

Отримані результати свідчать, що 42% респондентів загальної вибірки мають середній рівень мотивації досягнення, по 10% відповідно – високий та низький рівень. Можна

Таблиця 4 – Показники рівня мотивації досягнення

Рівень мотивації досягнення	Отримані показники					
	СумДПУ (N = 30)		ЛНАМ (N = 32)		Загальні показники (N = 62)	
	абс.	у %	абс.	у %	абс.	у %
Високий	4	13	6	18	10	16
Середній	21	70	21	65	42	68
Низький	5	17	5	17	10	16

припустити, що такі студенти не мають надто вираженого прагнення до досягнення поставлених результатів. З'ясовано, що 70% студентів СумДПУ мають середній рівень мотивації досягнень, 13% – високий рівень, 17% – низький. Приблизно така ж ситуація у респондентів ЛНАМ: 65% студентів мають середній рівень мотивації досягнень, 18% – високий, 17% – низький. За допомогою кореляційного аналізу Пірсона визначено наявність зв'язку середньої сили між виділеними показниками ($r = 0,323$, $\rho \leq 0,05$). Встановлено наявність зв'язку між успішністю та мотивацією досягнень студентів.

Аналіз результатів порівняння рівнів успішності та рівнів мотивації досягнень студентів дозволив визначити, що студенти з високим рівнем мотивації досягнень мають середній рівень успішності. Так, студенти СумДПУ з середнім та низьким рівнем мотивації досягнень переважно мають середній рівень успішності в навчанні (69% та 83% відповідно). У студентів з середнім рівнем успішності навчання виявлено наявність низького рівня мотивації досягнення (18%) та високого 13%. Студенти з низькою успішністю мають низький рівень мотивації (17%). Студенти ЛНАМА з високим рівнем успішності мають середній рівень мотивації досягнень (87%). Переважна більшість студентів ЛНАМА має середній рівень мотивації досягнень (56%). 31% – високий рівень та 13% – низький. В студентів з низьким рівнем успішності переважає середній рівень мотивації (62%), низький (38%). Високий рівень відсутній. Отже, показники по всім рівням успішності в студентів обох університетів збігаються. Респонденти з середнім рівнем мотивації досягнень мають різні рівні успішності. Студенти з

низьким рівнем успішності (в обох випадках) взагалі не виявили високого рівня мотивації досягнень.

Мотивацію навчання було визначено за допомогою методики «Мотивація навчання в ВУЗі» Т. Н. Ільїної (табл. 5). Проаналізовано переважаючий тип мотивації навчання індивідуально в кожного студента, а також за кожною шкалою окремо. Встановлено, що у респондентів загальної вибірки переважає прагнення до отримання знань (54%). Це дуже гарна тенденція, адже вона свідчить про спрямованість студентів до навчальної діяльності, поглиблення знань та саморозвитку, навіть якщо ці знання потім не будуть використовуватися за професійним призначенням.

Таблиця 5 – Показники переважаючого типу мотивації навчання

Тип переважаючої мотивації навчання в ВУЗі	Отримані показники					
	СумДПУ (N = 30)		ЛНАМ (N = 32)		Загальні показники (N = 62)	
	абс.	у %	абс.	у %	абс.	у %
Придбання знань	17	56	17	53	34	54
Оволодіння професією	8	26	10	31	18	29
Отримання диплому	4	13	4	12	8	12
Придбання знань / Оволодіння професією	1	5	1	4	2	5

З'ясовано, що 29% студентів мають спрямованість на оволодіння професією. Дана тенденція позитивно характеризує стан навчання в ВНЗі та спростовує думку про низьку потребу студентів в професійних знаннях та відсутність прагнення в подальшому їх не використовувати. 5% студентів спрямовані і на отримання знань, і на оволодіння професією. 12% студентів спрямовані на отримання диплому. Це порівняно невеликий відсоток, який дає змогу сподіватися, що більшість студентів йдуть до ВУЗів свідомо та обирають професію, що відповідає їх професійним інтересам і схильності.

З'ясовано, що переважаючим типом мотивації для 56% студентів СумДПУ є придбання знань, для 26% – оволодіння професією, для 13% – отримання диплому. 5% мають одразу дві переважаючі спрямова-

ності – на оволодіння професією та придбання знань. Студенти ЛНАМ мають приблизно схожі результати із переважаючою спрямованістю на придбання знань (53%), мотивацією на оволодіння професією (31%), отримання диплому (12%). Один респондент виявив дві переважаючі спрямованості – на оволодіння професією та придбання знань. Результати порівняльного аналізу доводять наявність загальної позитивної тенденції на спрямованість студентів СумДПУ та ЛНАМ на придбання професійно важливих знань.

Проаналізувавши показники рівнів переважаючих типів мотивації навчання в ВУЗі ми з'ясували, що 56% студентів СумДПУ за шкалою «придбання знань» набрали середню кількість балів, 30% – високі бали (мають яскраво виражену дану спрямованість), 14% показали низький рівень даної спрямованості. За шкалою «оволодіння професією» більшість студентів СумДПУ має середній рівень – 43%. Не набагато менші показники (33%) студентів з високим проявом даної шкали. 24% студентів мають низькі показники за даною шкалою. За шкалою «отримання диплому» більшість студентів має середній рівень прояву даного типу мотивації (60%). Натомість 27% студентів мають низький рівень прояву даної шкали (часто навіть «0» балів), що свідчить на нашу думку, про повну відсутність у таких студентів прагнення навчатися лише заради отримання диплому. Встановлено наявність негативної тенденції: 13% студентів СумДПУ спрямовані на отримання диплому, а не на здобуття професійно важливих знань.

Студенти ЛНАМ за шкалою «придбання знань» показали переважно високий рівень мотивації (40%), що свідчить про прагнення отримати під час навчання якісні знання та розвинути власну особистість. Середній рівень показали 37% студентів, низький рівень мають 23% студентів. За шкалою «оволодіння професією» переважаючим є високий рівень її прояву (46%). Середній рівень мають 34%, низький – 20% респондентів. За шкалою «отримання диплому» високий рівень мають лише 9% студентів, що говорить про їх прагнення до документального підтвердження власного навчання. 53% студентів мають середній рівень та 38% студентів – низький рівень. Порівнявши результати ми визначили, що у

більшості студентів СумДПУ за шкалою «придбання знань» середній рівень мотивації, натомість у студентів ЛНАМ – високий рівень мотивації до отримання знань. Більшість студентів ЛНАМ має високий рівень мотивації за шкалою «оволодіння професією» (46%) на відміну від студентів СумДПУ, в яких переважає середній рівень за даною шкалою. Це свідчить про більшу мотивацію студентів ЛНАМ на оволодіння професійними знаннями для їх подальшого використання в професійній діяльності. Кореляційний аналіз Пірсона підтвердив наявність зв'язку слабкої сили між показниками за шкалою «придбання знань», «оволодіння професією», «отримання диплому» та успішністю навчання («придбання знань»: $r = 0,122$, $\rho \leq 0,05$; «оволодіння професією»: $r = 0,058$, $\rho \leq 0,05$; «отримання диплому»: $r = 0,100$, $\rho \leq 0,05$).

Порівнявши показники переважаючого типу мотивації до навчання в ВНЗі та показники успішності навчання ми з'ясували, що більша частина студентів СумДПУ з низьким рівнем успішності мотивована на «отримання знань» (66%). 33% студентів мотивовані на отримання диплому. Студенти з низьким рівнем успішності не мають мотивації до оволодіння професією. Студенти з середнім рівнем успішності мотивовані на придбання знань (52%), оволодіння професією – 34%, отримання диплому – 9%. Змішана мотивація (придбання знань та отримання диплому) наявна у 7% студентів. 1 студент з високим рівнем успішності мотивований на придбання знань. Студенти ЛНАМ з високим рівнем успішності в навчанні мотивовані на: придбання знань (76%), оволодіння професією (12%) та отримання диплому (12%). Студенти із середнім рівнем успішності мотивовані: на придбання знань (50%), оволодіння професією (43%) та отримання диплому (7%). Студенти з низьким рівнем успішності в більшості мотивовані на придбання знань (37%), оволодіння професією (25%) та отримання диплому (25%). 13% – мають змішаний тип мотивації. Отже, показники студентів з різних ВУЗів збігаються і свідчать, що студенти з високою та низькою успішністю в навчанні орієнтовані на придбання знань, в той час як студенти з середнім рівнем успішності орієнтовані на придбання знань та оволодіння професією. Отримання диплому не є перева-

жаючою мотивацією ні для однієї з груп респондентів.

Встановлено наявність кореляційного зв'язку середнього рівня між показниками мотивації до успіху із мотивацією досягнень ($r=0,303$, $\rho \leq 0,05$). Це свідчить про те, що студенти з високим рівнем мотивації до успіху мають високий рівень прагнення до досягнення результатів. Прослідковується залежність (слабкої сили) між показниками мотивації до уникнення невдач та спрямованістю на отримання знань в університеті ($r = 0,211$, $\rho \leq 0,05$). Визначено наявність зв'язку слабкої сили між прагненням до отримання професійних навичок, оволодінням професією та мотивацією до успіху ($r = 0,189$, $\rho \leq 0,05$). Тобто, студенти зацікавлені в своєму подальшому професійному розвитку мають мотивацію до успіху, ставлять перед собою високі цілі та йдуть до них. Визначено наявність зв'язку слабкої сили між спрямованістю на отримання диплому та мотивацією досягнення ($r = 0,167$, $\rho \leq 0,05$). За результатними авторської анкети більшість студентів на питання «Чи вважаєш ти своє навчання успішним?» відповіли позитивно (65% – ЛНАМ, 63% – СумДПУ). Натомість 35% студентів ЛНАМ та 37% студентів СумДПУ визначили своє навчання як неуспішне, хоча фактично неуспішних студентів налічується всього 25% та 21% відповідно. Тобто маємо справу з низькою самооцінкою студентів та незадоволеністю власними результатами навчальної діяльності.

Таким чином, мотивація досягнення має зв'язок із успішністю навчання студентів, та спрямованістю під час навчального процесу. Кореляційний зв'язок середньої сили прослідковано між успішністю навчання та мотивацією досягнень ($r = 0,323$, $\rho \leq 0,05$). Кореляційний зв'язок слабкого рівня існує між: 1) успішністю навчання та кількісними показниками рівня мотивації до успіху ($r = 0,084$, $\rho \leq 0,05$), при цьому якісний аналіз показав залежність високого рівня успішності від високого рівня мотивації до успіху в більшості респондентів; 2) успішністю навчання та кількісними показниками рівня мотивації до уникнення невдач ($r = 0,175$, $\rho \leq 0,05$), було виявлено наявність оберненої залежності (студенти з високим та середнім рівнем успішності мають середній та низький рівень

мотивації до уникнення невдач); 3) типом мотивації до навчання в ВУЗі та успішністю навчання («придбання знань»: $r = 0,122$, $\rho \leq 0,05$; «оволодіння професією»: $r = 0,058$, $\rho \leq 0,05$; «отримання диплому»: $r = 0,100$, $\rho \leq 0,05$). В процесі діагностики студентів СумДПУ та ЛНАМ виявлено наступні тенденції: більшість студентів мають середній рівень успішності навчання (СумДПУ – 76%; ЛНАМ – 50%); високий рівень мотивації до успіху (низький рівень мотивації був виражений слабо) переважає лише в студентів з низьким рівнем успішності, або не представлений взагалі; збіг показників по всім рівням успішності при дослідженні потреби в досягненні цілі (середній рівень мотивації досягнень з різним рівнем успішності; при низькому рівні успішності відсутність високого рівня мотивації досягнень); орієнтація студентів з високою та низькою успішністю на отримання знань та орієнтація студентів з середнім рівнем успішності на придбання знань та оволодіння професією (отримання диплому не є переважаючою мотивацією для

жодної групи респондентів). Отже, кількісний і якісний аналіз результатів емпіричного дослідження мотивації досягнень як предиктора успішності навчання студентів доводить, що з ростом мотивації досягнень (оптимальної сили мотивації) зростає ефективність навчальної діяльності студентів. Саме тому, подальші дослідження мотивації досягнень необхідно проводити у напрямку з'ясування сили мотивації і динаміки зміни мотивації під час навчання в ВНЗі.

Список використаних джерел

1. Воробьева, Е. В. Интеллект и мотивация достижения: психофизиологические и психогенетические предикторы: автореф. дис. д-ра психол. наук: 19.00.02 Психология / Елена Викторовна Воробьева. Ростов на Дону, 2007. 27 с.
2. Смирнов, С. Д. Психологические факторы успешного обучения студентов ВУЗа / С. Д. Смирнов // Вестник Московского университета. 2004. № 1. С. 10–35.
3. Щербакова, І. М., Пантюх, М. Ю. Теоретичні засади дослідження мотивації досягнень / І. М. Щербакова, М. Ю. Пантюх // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Вип. 144 / Чернігівський національний педагогічний університету імені Т. Г. Шевченка; гол. ред. Носко М. О. Чернігів: ЧНПУ, 2017. С. 251–254.

IRYNA SHCHERBAKOVA, MARIIA PANTIUKH
Sumy

RESEARCH OF MOTIVATION OF ACHIEVEMENTS AS THE PREDICTOR OF SUCCESS OF STUDENTS' TRAINING

In article on the basis of the theoretical researches which are previously conducted by authors (Shcherbakova, I. M., Pantiukh, M. Yu., 2017) results of an empirical research of the motivation of achievements as predictor of success of the students' training are reflected. Motivation of achievements as predictor of success of educational activity is examined on the basis of studying of motivation to achievement of success (it encourages the personality to perform operations that provide achievement of success) and motivations to avoiding of failures (avoiding of actions which can lead to failure). The correlation between increase of motivation of achievements (optimal force of motivation) and success of students' educational activity is shown. The necessity and importance of further scientific research in the direction of clarification of motivation force and dynamics of change of motivation when training students in higher education institution is emphasized.

Key words: motive, predictor, motivation of achievements, avoidance of failures, success.

ИРИНА ЩЕРБАКОВА, МАРИЯ ПАНТЮХ
г. Сумы

ИЗУЧЕНИЕ МОТИВАЦИИ ДОСТИЖЕНИЙ КАК ПРЕДИКТОРА УСПЕШНОСТИ ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ

В статье на основании предварительно проведенного авторами теоретического исследования (Щербакова И. Н., Пантюх М. Ю., 2017) представлены результаты эмпирического исследования мотивации достижений как предиктора успешности учебной деятельности студентов. Мотивация достижений как предиктор успешности учебной деятельности исследуется на основе изучения мотивации достижения успеха (выполнения действий, которые гарантируют достижение успеха) и мотивации избегания неудач (избегания действий которые могут привести к неудаче). Показана корреляция между ростом мотивации достижений (оптимальной силой мотивации) и успешностью учебной деятельности студентов. Акцентировано внимание на необходимости и важности дальнейших научных исследований в направлении изучения силы мотивации и динамики изменения мотивации в процессе обучения студентов в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: мотив, предиктор, мотивация достижений, избегание неудач, успешность.

Стаття надійшла до редколегії 26.03.2018